

Met behulp van deze theorie zijn de verschijnselen van slaap, hypnotisme en geheugen voldoende te verklaren. Het feit, dat wij ons nog steeds met hypothesen te vreden moeten stellen, moet ons niet ontmoedigen en ons niet afhouden van verdere grondige studie.

Een verklaring van de telepathie of geestelijken invloed handelende op een afstand is mogelijk te vinden in een polarisatie van de moleculaire elementen van de hersenzelfstandigheid. De bestudeering van het besproken gedeelte der psychiatrie, dat ontstaan is in de 19de eeuw zal als een legaat gelaten worden aan de twintigste, en de ontwikkeling, die het kan bereiken benevens de zegeningen voor het menschelijk geslacht, die er uit kunnen groeien, zijn verheven, zelfs boven onze grootste verbeeldingskracht.

ROMEYN.

DE VROUW EN DE FIETS.

Parijs, 18 Sept. 1897.

Amice Gérant!

Vergis ik me niet, dan was het de Minister HEEMSKERK die eens in een discussie opmerkte, „als men boekjes schrijft, dan heeft men er altijd later „last van”. Trouwens, het „verba volant, scripta manent” berust op dezelfde gedachte en van wat men zoo te hooi en gras eens zegt heeft men inderdaad meestal minder last dan van eigen geschrijf. Meestal, maar niet altijd. Ik herinner me ten minste niet ooit zooveel last gehad te hebben van iets, dat ik geschreven heb, als mij veroorzaakt is door een uiting, waarvan ik bovendien het vaderschap niet eens zonder restrictie aanvaard. Men beweert dat ik gezegd zou hebben: „ik zie graag vrouwen op de fiets; „die rijden allen mijn spreekkamer in”. Dat is me nu al zoo dikwijls en van zoo geloofwaardige zijde medegedeeld, dat ik wel moet aannemen, dat ik het werkelijk eens gezegd heb. Maar dan toch zeker alleen als na-deten-paradox, een artikel waarvan ik niet geheel afkeerig ben, en zeker bij die gelegenheid niet afkeerig genoeg geweest ben. Want, dat kan ik U in gemoede verklaren, ik ben ongelooflijk dikwijls geïnterpelleerd over die bewering. Zoo dikwijls, dat ik U kom vragen aan mijn meening (ditmaal de heusche) over „de vrouw en de fiets” een plaatsje in dit *Tijdschrift* in te ruimen. Misschien benoemt de V. V. V.: W. W. W. mij daarna tot eere-lid. Ge weet toch wat die initialen beteekenen? of hebt ge nooit van de Vrije Vrouwen-Vereeniging: Wij Willen Wielen gehoord?

Dat ik U dezen brief uit Parijs schrijf, heeft een tweeledige reden. Ten eerste wil ik den post van uw „occasional correspondent” niet kwijt en ten tweede heb ik hier gelegenheid gehad enkele, voor mij tot nog toe onzekere punten van het dames-fietstoilet te bestudeeren. En dat laatste is van het zuiver gynaecologische standpunt al niet zonder beteekenis en van het sociaal-medische standpunt van nog meer belang. Ge ziet, dat ik niet van plan ben U alleen maar op een brokje fiets-gynaecologie te tracteeren. Neen, Amice, ik zal mijn brief, bij wijze van ouderwetsche preek, in drie deelen splitsen. Het eerste deel zal de medische, het tweede de sociale en het

derde de aesthetische zijde van het vraagstuk behandelen. Want een vraagstuk is het, of liever dat wordt kunstmatig gemaakt van de doodeenvoudige vraag: zal de vrouw fietsen of niet?

De medische zijde van de vraag mag toch zonder eenigen twijfel doodeenvoudig genoemd worden. Er is a priori geen enkele reden te bedenken, waarom een gezonde vrouw niet op een goed zadel en in een goed kostuum zonder schade zou kunnen fietsen. Zoo op het eerste gezicht lijkt het alsof ik verbazend veel slagen om den arm houd. Maar toch is dat niet zoo. Immers dezelfde voorwaarden gelden volkomen voor den man, die wil wielen.

Dat er ziekelijke toestanden van hart en longen zijn, om ons maar tot dit voorbeeld te bepalen, die het fietsen ongeraden doen zijn, weet iedereen. Dat een vrouw met een chronische pelveoperitonitis of met een intramuraal fibromyoom, dat tot menorrhagieën aanleiding geeft, geen vélocipède moet rijden is, dunkt mij, even duidelijk als dat een lijder aan epididymitis van het wiel moet afblijven. Wordt dus onze medische raad gevraagd in zulk een geval, dan zal deze m. i. moeten luiden: niet fietsen! Het zal hier ook wel dikwijls zijn, dat alleen de raad, die gewenscht wordt, wordt opgevolgd, maar dat is niet onze zaak. Misschien helpt, als men dat vermoedt, het middel dat ik eens heb toegepast (met succes??). Een patiënte, die me kwam vragen of zij mocht fietsen, had ik het ernstig afgeraden. Klaarblijkelijk was het advies niet naar haren zin. Verhalen over mevrouw X en mevrouw IJ kwamen er aan te pas, om me te betoogen, dat ik onnoodig streng was. Toen heb ik er maar een eind aan gemaakt door te zeggen: hoor eens, Mevrouw, ik vind het verkeerd dat U fietst, U is van een andere meening. Klaarblijkelijk is U niet van plan U aan mijn raad te storen, welnu in de Leidschestraat en op het Koningsplein zijn fietsenwinkels; ga dus liever daarheen. Of de patiënte begrepen heeft, dat ik haar, beleefd gezegd, een uilskuiken vond, weet ik niet, en ook niet, of zij is gaan fietsen of niet.

Doch van pathologische toestanden afgezien is er, ik herhaal het, geen enkele medische reden, waarom de vrouw niet even goed zou fietsen als de man. Men spreekt van beschadigingen der genitalia externa. Wel zeker, die gevallen komen voor. Voor een deel komen zij ten laste van een ongeschikt toilet. Een goed fietskostuum moet zoo zijn, dat geen dot kleeren door het zadel tegen de voor-onderzijde van het lichaam gedrukt wordt. Dat is op allerlei eenvoudige manieren te verkrijgen; daarover straks. Voor een ander deel moet in de bedoelde gevallen het zadel de schuld hebben. De onderwetsche zadels met een langen, smallen bek zijn eenvoudig in strijd met elke gezonde notie van anatomie van het mannelijke, zoowel als van het vrouwelijke lichaam. In dit opzicht ben ik het volkomen eens met collega SKOECK HENKEMANS, van wien ik onlangs toevallig een repliek (zijn eerste stuk ken ik niet) in *de Kampioen* las. De bek zoo kort mogelijk, liever heelemaal geen bek aan het zadel. Vervolgens moet het zadel zoodanig ingericht zijn, dat het lichaam zijn steun vindt op de zitknobbels en dat het perineum vrij blijft. Wanneer ten slotte een zekere onafhankelijkheid van beweging der beide zadelhelften bestaat, is dit zeker het beste. En om dezen laatsten eisch is al dadelijk het CHRISTY-zadel, (door een Amsterdamschen winkelier als TREUB-zadel verkocht, terwijl ik er nooit van gehoord had) zeker niet een

van de geschikste zidels. Welk zadel ten slotte gekozen zal worden, hangt ook al van den smaak der rijdster af. En de keuze is ruim genoeg. Deze verkiest het see-saw saddle, gene de sellette oscillante CHAIS sans bec, een andere het Enterprise saddle, enz. Het goede zadel voor de betrokken persoon gekozen zijnde, is het straks bedoelde bezwaar wel op zij gezet.

Maar de invloed van de schokkende bewegingen op de circulatie in het kleine bekken! Hoe is het daarmee? Dat die invloed bestaat, is niet te ontkennen en dat hij soms goed, soms kwaad is, evenmin. Wel niemand zal er over denken eenigerlei soort van — itis op rekening van de fiets te schrijven. Maar dat de circulatie in het kleine bekken veranderd worden kan door het fietsen leert de ervaring even goed, als de redeneering het begrijpelijk maakt. Minder begrijpelijk is het evenwel, dat die invloed niet altijd gelijk is. Soms veroorzaakt het fietsen menorrhagieën, andere malen vermindert het menstruale bloedverlies er door. Waar of het een, of het ander geschiedt en hinderlijk wordt, ligt de remedie voor de hand. Zij bestaat in: niet fietsen gedurende vier of vijf dagen die aan de periode voorafgaan, en wanneer dat niet helpt, dan voor de betrokken persoon het rijwiel ongeschikt verklaren. Het laatste zal wel nooit anders noodig worden dan in gevallen van menorrhagie bij vrouwen, die een slijmvlies-hypertrophie hebben en dus eigenlijk niet geheel gezond zijn.

(Dat in den eersten tijd der menses reeds de eischen der reinheid het fietsen ongeschikt maken en ook graviditeit de fiets op stal doet zetten, spreekt wel van zelf).

Maar dat de invloed van het vélocipède-rijden op de menstruatie soms zeer gunstig kan werken en een poging om het wel als geneesmiddel toe te passen (bv. bij amenorrhoe, dysmenorrhoe, enz.) daardoor gemotiveerd is, behoeft ook geen nader betoog. Beter kan de invloed van het fietsen op de bekkenorganen wel niet blijken dan uit het feit, dat soms de steriliteit er door opgeheven wordt. Lach nu niet, amice Gérant, en denk niet, dat ik onder de parisine ben en het oog heb op de gevallen, waarin de vrouw den huwelijks-tandem heimelijk tot een triplet gemaakt heeft. Dat komt ook voor, dat wil ik wel gelooven. Maar er zijn ook gevallen, waarin van wat PAJOT „grossesse „collatérale” noemde geen sprake is en waarin werkelijk de circulatieverandering, door het fietsen teweeg gebracht, de steriliteit heeft opgeheven. En hiermede kom ik als van zelf, de andere medische quaesties ter zijde latende, tot de sociale zijde van het vraagstuk. Ik denk daarbij niet aan het vers der *Fliegende Blätter*:

Ach, das junge Weib von heute
Das bekanntlich Rosen flicht,
Spricht von Zweirad und von Dreirad
Doch vom Spinnrad spricht es nicht.
Und der junge Mann von heute
Folgt erröthend ihre Spur,
Spricht von Zweirad und von Dreirad
Doch von Heirath schweigt er nur.

Want het spinwiel is heelemaal uit den tijd en of het huwelijk wel als het ideaal voor de vrouw mag voorgesteld worden, weet ik niet. Vergeef me,

ik dwaal af. Er is echter wat anders. Men zegt, dat de fiets de jonge vrouwen uithuizig maakt en dat moedertjes, die vroeger alles voor haar kinderen waren en deden, nu wegvliegen of liever wegwielen en de kinderen aan de meid overlaten. In het bijzonder zou dat het geval zijn in huishoudens waar de man de geheele week werkt en zijn Zondag verwielt. Dan gaat mevrouw „voor de gezelligheid” mede en de kinderen, voor wien de Zondag vroeger een feestdag was, blijven alleen.

Ik wil gelooven, dat het zoo wel eens gaat, maar ligt dan de schuld alleen bij de vrouw of is de wielende huisvader niet even schuldig?

Ik vertrouw te mogen aannemen, dat in elk geval van onze Nederlandsche mannen en vrouwen het laatstgenoemde sociale bezwaar tegen de fiets, niet dan bij uitzondering bestaat en dus behoef ik daarover zeker niet langer te spreken. Waar het waargenomen wordt, kan misschien de huisdokter, direkt of indirekt, het eerst behandelen en verbeteren.

Eindelijk de aesthetische zijde der quaestie, die op haar beurt weer met de anderen samenhangt.

Of de mannen al verklaren, — en er zijn er die dat doen — dat zij een fietsende vrouw iets onmogelijk leelijks vinden, dáárom zal wel geen enkele vrouw zoo gek zijn het fietsen te laten. De dames kunnen trouwens antwoorden dat zij, bijna zonder uitzondering, netter op het wiel zitten dan heeren. Maar aangezien *élégance* nu eenmaal een der dingen is, die de vrouw op ons voor heeft en ook wel voor zal willen houden, kan haar, die fietsen wil, het *costuum* niet onverschillig zijn. De medicus heeft daarbij aan te geven, aan welke hygiënische eischen het *costuum* voldoen moet en dan komt het verdere werk voor rekening van de modiste en ter keuze van de wielrijdster. Straks heb ik al gezegd aan welken eisch m. i. het damesfietskostuum moet voldoen en tot slot van mijn brief mag ik nog wel eens zeggen, hoe dat bereikt kan worden. Dat kan toch op verschillende manieren. De eenvoudigste is, dat de wielrijdster zich in een stoffen pantalon steekt en daarover één korte rok draagt. Een paar elastiekjes om het opwaaien te beletten en klaar is het toilet. Dit is wat men in Holland het meeste ziet. Het zelfde bereikt men nu ook met de z. g. *divided skirts* en met den *rational dress*. Onder den in tweeën gesplitsten rok, die bij het loopen schijnbaar tot een gewonen rok wordt, moet natuurlijk ook de pantalon gedragen worden. Dit toilet heeft het voordeel dat het netter „valt”, maar vooral dat de vrouw daarmee op een heerenfiets kan zitten. En dat laatste beteekent: minder vermoeien bij het rijden. Nog gemakkelijker gaat het rijden op een heerenfiets wanneer de *rational dress*, alias de turksche broek, gedragen wordt. En zonder eenigen twijfel is dit dan ook het geschiktste damestoilet. Maar ik persoonlijk mag lijden dat het niet algemeen wordt. Op de fiets kan het er nog mee door, maar als tijdelijk wandeltoilet . . . brrr! Ge herinnert U wel, *amice*, de figuur van Napoleon boven op de colonne *Vendôme*. Die doet me, uit de verte gezien, altijd denken aan een Paaschei op pooten. Nu, daarop lijkt een dame, die in *rational dress* wandelt, precies. Zelfs de *Parisienne*, de vleesch geworden *élégance*, ziet er daarin weinig aantrekkelijk uit. Hoe zullen dan onze vrouwelijke landgenooten . . .

Adieu

t. t.

TREUB.